

Posudek vedoucí diplomové práce Petra Pauluse Národní obrození jako problém didaktický

Ústav české literatury a komparatistiky, FF UK, studijní obor učitelství českého jazyka a literatury pro střední školy

Cíl práce, její účel a směřování

Petr Paulus si pro téma své diplomové práce zvolil vztah mezi literárněhistorickou problematikou a didaktikou, volba tématu byla motivována tím, že Petr Paulus již působí v praxi jako učitel základní školy a s otázkami výuky literatury je konfrontován. Autorovo angažmá v praxi se určitým způsobem promítá i do pojetí práce samotné: je to například patrné v některých rétorických strategiích, nebo i ve způsobu nahlížení na materiál (učebnice jsou čteny pohledem učitele jako uživatele, nikoli autora), zcela konkrétně pak v závěrečných pasážích textu, kde jsou obsaženy určité drobné návrhy pro práci s tématem v konkrétní vyučovací hodině. Impulsem pro zpracování tohoto tématu byla pro Petra Pauluse také zjištění, jaké povědomí mají žáci o této literární epoše, ta jsou reflektována v empirické části práce.

Pro uchopení tohoto typu tématu je potřeba nejen být dobře orientován v pracích literárněhistorických a teoretických, ale i v oblasti didaktické, v produkci učebnic literatury a způsobu jejich koncipování. V neposlední řadě je nutné zvažovat funkční transformace oborového základu do didaktiky, resp. do praxe, jak sám autor v textu práce často zdůrazňuje.

Práce je tvořena dvěma hlavními částmi, a to úvodem do dobových literárněhistorických otázek spjatých s fenoménem národního obrození (pro tuto část se nabízí jako podnět k diskusi, zda více nepracovat i s aktuálními současnými literárněhistorickými pracemi), dále částí koncentrovanou na obsah soudobých pedagogických dokumentů a samotnou analýzou vybraných učebnic. Práce obsahuje rovněž přílohy (tabulky s přehledy o zastoupení autorů období českého a slovenského národního obrození, přehledy učebnic a tabulku četnosti prodávaných učebnic ve školách, motivační dotazník k povědomí žáků ZŠ o národním obrození).

Diplomant pracoval s poměrně velkým množstvím různorodých materiálů. Ze snahy o komplexní pohled na problematiku a co nejširší zahrnutí různorodých teoretických otázek však vyplývají určitá zjednodušení a redukce, autor se totiž potřebuje dotknout jak literárněhistorické problematiky národního obrození, tak literárněteoretického pojmu „kánon“ nebo uvést čtenáře do systému českých kurikulárních dokumentů. Nicméně hlavním cílem práce byla analýza vybraných učebnic a příruček určených pro střední školy vydávaných od

90. let 20. století až do současnosti. I z našeho dialogu, který jsme nad prací vedli, vyplývala otázka, zda nepodřídít teoretickou část práce analýze samotných učebnic a teoretické zázemí nekonstruovat až na základě materiálové analýzy. To je ovšem otázka do diskuse a diplomant se rozhodl pro určitou cestu.

Metodologie

V rámci celku práce lze sledovat dva typy hledisek, které autor sleduje. V první části textu se zaměřuje na: 1) pojem „národní obrození“; 2) jeho příčiny; 3) časové vymezení a rozdělení na jednotlivé fáze; 4) kánon literatury českého národního obrození tvořený autory a jejich díly. Tato hlediska jsou promítána i do práce s učebnicemi, pro jejich analýzu uplatňuje ještě i jiná kritéria. Jedná se o: kvantitativní kritérium, komplexnost uváděných informací a přehlednost zpracování.

Způsob analýzy zvolených učebnic je veden spíše po stránce kvantitativní (shromáždění informací) a konstatování uvedených fakt. Ještě by se otevíral prostor pro následné interpretační partie, čímž myslím větší akcent na kritické čtení zvolených učebnic a rozvedení interpretace u určitých konstatování. Jaký obraz předkládají učebnice o národním obrození? Podílejí se na fixování určitého českého národního mýtu a jak? Autor dospívá k závěru, že sledované učebnice se při zpracování tématu od sebe příliš neliší, čím je to dáno? Např. podobným metodologickým zázemím či jinými faktory? Je mi však zřejmé, že některé z těchto otázek přesahují záběr a možnosti jedné diplomové práce.

Práce s odbornou literaturou

V teoretické části práce je text založen na vybraných literárněhistorických pracích, jsou uváděny také některé diskuse ke kánonu (zejména z publikace Vladimíra Papouška a Dalibora Turečka *Hledání literárních dějin* nebo některé z tezí Harolda Blooma), v praktické části je analyzováno spektrum 21 vybraných učebnic, které myslím mohou posloužit jako reprezentativní vzorek pro analýzu jevu.

Práce dokládá základní obeznámenost s prameny literárněhistorickými i snahu vytvořit reprezentativní vzorek sledovaných učebnic

Styl a prezentace

Z prezentovaných fakt lze ocenit vytvoření soupisu („kánonu“) autorů českého a slovenského národního obrození, a to na základě detailní rešerše jejich výskytu v učebnicích.

Ačkoli může být problematická argumentace, že je přejímán a tematizován princip tvorby kánonu autorů z aktuálního Katalogu požadavků, v kontextu této práce se tento typ soupisu autorů jeví naprosto opodstatněně.

Kromě učebnic se diplomant zmiňuje i o čítankách, přičemž konstatuje korelaci mezi texty uvedenými v čítankách a jmény autorů (s. 58). Také tematizuje určitou volnost kurikulárních dokumentů ve vztahu k literární historii. Z jeho popisu rovněž vyplývá, že sledované učebnice pracují velmi málo s konkrétními texty sledovaného období, tato skutečnost je však v práci tematizována jen velmi málo.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a vzhledem k nárokům tématu i snaze o komplexnost navrhuji hodnocení **velmi dobře**, a to v závislosti na průběhu obhajoby.

V Praze 1. 9. 2020

Mgr. Andrea Králíková, Ph.D.